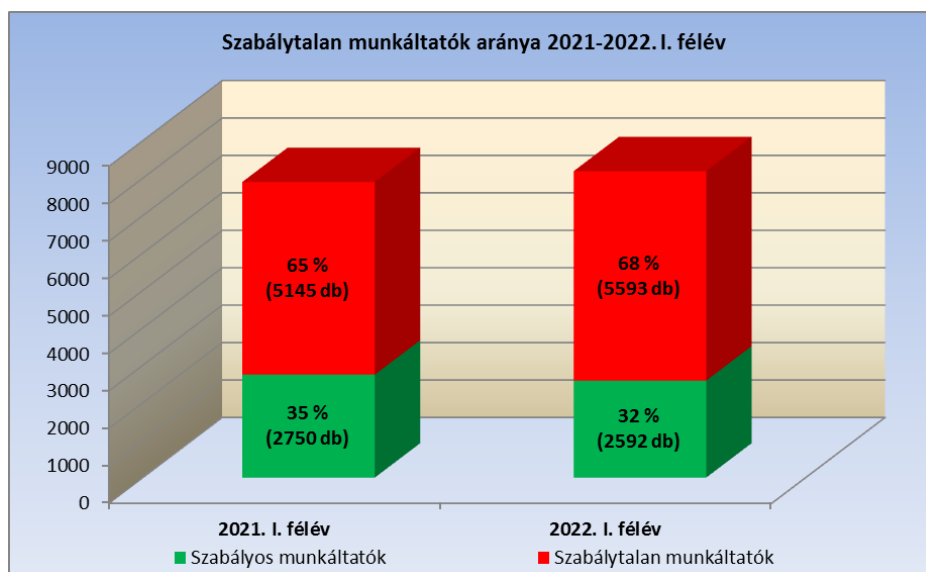

A foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai (2022. január 1. – június 30.)

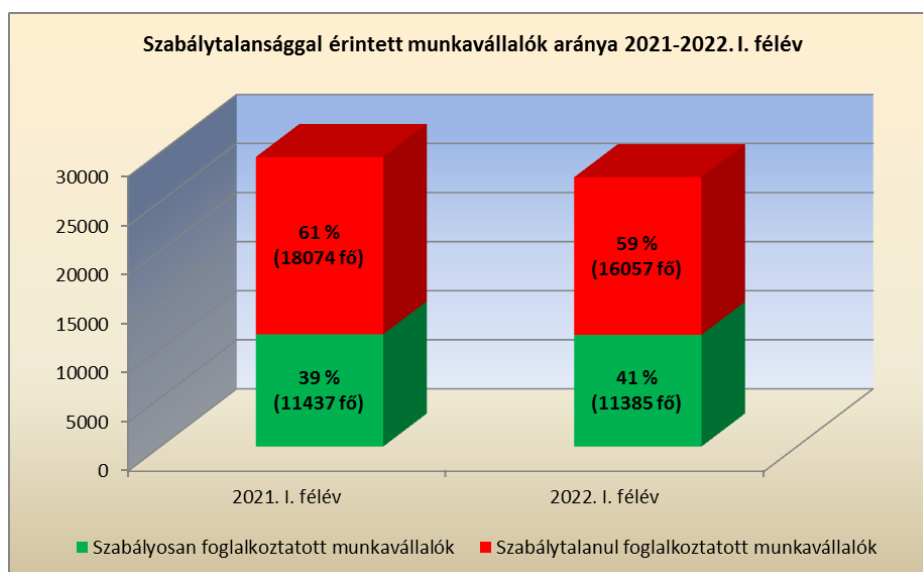
1. Főbb ellenőrzési adatok

2022. június 30-ig a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság **8 185 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 68 %-nál tart fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (27 442 fő) 59 %-át érintették**.

2021. első félévhez viszonyítva az ellenőrzések számában (2021. június 30-ig: 7 895 db), és a szabálytalan munkáltatók arányában (2021. június 30-ig 65 %) is növekedés figyelhető meg.

A munkavállalói érintettséget vizsgálva valamivel kevesebb munkavállalót érintett ellenőrzés (2021. június 30-ig 29 511 fő), és arányaiban is kevesebb munkavállalót érintett valamilyen munkaügyi jogsértés a vizsgált időszakban (2021. június 30-ig 61 %).

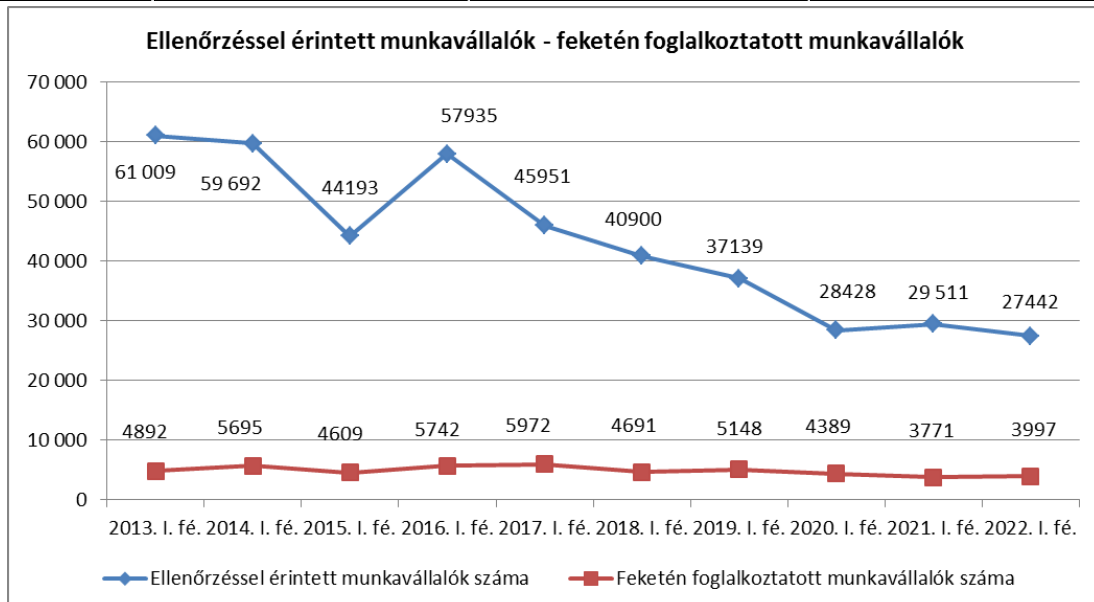
2. Tipikus jogsértések

2.1. Feketefoglalkoztatás

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint továbbra is meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, mely a vizsgálatokkal érintett munkavállalók **14,57 %-át** tette ki (3 997 fő). Az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva a **feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya az előző évhez képest nőtt 2022. I. félévében, 2011. évtől számítva pedig ebben a félévben volt a második legmagasabb** ez az arány.

Az ellenőrzések jelentős többsége továbbra is olyan munkahelyre irányul, ahol ténylegesen megsértik a munkavállalók jogait, vagyis hatékonyan történik az ellenőrzési célpontok kiválasztása.

Összesen	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2020. I. fé.	28 428	4389	15,44%
2022. I. fé.	27 442	3997	14,57%
2019. I. fé.	37 139	5148	13,86%
2017. I. fé.	45 951	5972	13,00%
2021. I. fé.	29 511	3771	12,78%
2018. I. fé.	40 900	4691	11,47%
2015. I. fé.	44 193	4609	10,43%
2016. I. fé.	57 935	5742	9,91%
2014. I. fé.	59 692	5695	9,54%
2013. I. fé.	61 009	4892	8,02%
2011. I. fé.	105720	7476	7,07%
2012. I. fé.	113 978	5648	4,96%

Az építőipar adta az ágazatok közül az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló 51 %-át (2 054 fő) ez az arány az elmúlt év első félévéhez képest magasabb (47 %, 1 751 fő).

A kifejezetten az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókkal összevetve is növekedés figyelhető meg (26,31 %-ról **31,48 %-ra** változott). Míg 2021. első félévében 2011. évtől

kezdve a második legkedvezőbb arány volt tapasztalható, addig 2022. június 30-ig újra 30 % fölött van a feketén foglalkoztatottak aránya az ágazatban és továbbra is az építőipari vállalkozások felelősek a legtöbb munkavállaló bejelentésének elmulasztásáért.

Építőipar	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2011. I. fé.	5 782	2645	45,75%
2013. I. fé.	3 792	1250	32,96%
2017. I. fé.	5 912	1912	32,34%
2022. I. fé.	6 525	2054	31,48%
2020. I. fé.	5 982	1883	31,48%
2018. I. fé.	5 232	1644	31,42%
2014. I. fé.	6 717	2107	31,37%
2016. I. fé.	6 845	2036	29,74%
2019. I. fé.	6 632	1856	27,99%
2015. I. fé.	5 789	1566	27,05%
2021. I. fé.	6 654	1751	26,31%
2012. I. fé.	6 345	1075	16,94%

A **mezőgazdasági** ágazatból került ki a feketén foglalkoztatott munkavállalók **2 %-a (83 fő)** amely alacsonyabb (4 %, 162 fő) a tavalyi év azonos időszakában tapasztaltakkal.

Az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva is csökkenés figyelhető meg a feketén foglalkoztatott munkavállalók arányában (2021. június 30-ig 20,02 % 2022. június 30-ig **15,37 %**). A mezőgazdaságban az egyik legingadozóbb a feketefoglalkoztatás mértéke, ami az ágazat speciális jellegére, ellenőrzési bonyolultságára vezethető vissza. A nagyobb és eldugottabb munkavégzési területek, a szezonális jelleg és az olykor nagyobb munkavállalói létszám jellemzi az ágazatot, ami az ellenőrzések szempontjából is eltérést jelent. Az idei évben részben az aszályos időszaknak is köszönhetően, azonban nem történt jelentősebb ellenőrzés a szektorban, mindössze 540 munkavállalót érintett ellenőrzés, mindenesetre pozitív, hogy 2021. hasonló időszakához viszonyítva kevesebb volt a feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya.

Mezőgazdaság	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2017. I. fé.	1 954	606	31,01%
2015. I. fé.	1 205	304	25,23%
2021. I. fé.	809	162	20,02%
2019. I. fé.	1 772	336	18,96%
2018. I. fé.	1 643	284	17,29%
2013. I. fé.	1 254	201	16,03%
2016. I. fé.	1 580	249	15,76%
2022. I. fé.	540	83	15,37%
2014. I. fé.	2 377	361	15,19%
2012. I. fé.	3 488	479	13,73%
2020. I. fé.	1 280	172	13,44%
2011. I. fé.	3 052	319	10,45%

A **feldolgozóiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **5,41 %-a (139 fő)** volt feketén foglalkoztatva, ami 2021. első félévhez képest növekedést mutat (3,05 %, 129 fő). A **gépiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **1,24 %-át (60 fő)** érintette a feketefoglalkoztatás, mely „növekedés” a 2021. évi első féléves adatokhoz (0,90 %, 52 fő) képest. A gépiparban csekély mértékű a feketefoglalkoztatás. Ez arra vezethető vissza, hogy egy-egy nagy munkavállalói létszámot foglalkoztató ipari munkáltató fejlett és jól felkészült munkaügyi apparátussal rendelkezik.

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló 6 %-a került ki a két szektorból. 2021. június 30-ig 4 % volt ez az arányszám.

Feldolgozóipar	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2017. I. fé.	7 072	479	6,77%
2020. I. fé.	4 337	238	5,49%
2018. I. fé.	4 674	255	5,46%
2022. I. fé.	2 569	139	5,41%
2019. I. fé.	7 567	311	4,11%
2016. I. fé.	12 857	509	3,96%
2014. I. fé.	12 752	434	3,40%
2015. I. fé.	7 088	234	3,30%
2021. I. fé.	4 231	129	3,05%
2013. I. fé.	13 062	352	2,69%
2011. I. fé.	19 539	506	2,59%
2012. I. fé.	20 029	478	2,39%
Gépipar	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2015. I. fé.	4 747	143	3,01%
2016. I. fé.	7 834	208	2,66%
2019. I. fé.	2 490	66	2,65%
2020. I. fé.	3 781	94	2,49%
2013. I. fé.	7 232	128	1,77%
2014. I. fé.	10 469	142	1,36%
2017. I. fé.	7 724	102	1,32%
2022. I. fé.	4 824	60	1,24%
2018. I. fé.	5 123	54	1,05%
2021. I. fé.	5 768	52	0,90%
2011. I. fé.	19 848	118	0,59%
2012. I. fé.	25 957	144	0,55%

A **személy- és vagyonvédelmi** munkáltatók adták országos szinten 2022. első felében a feltárt feketén foglalkoztatott munkavállalók **9 %-át (367 fő)**, ami a 2021. év azonos időszakában mért 10 %-hoz (370 fő) kis eltérést mutat. Érdekeség, hogy 2020-2022. első féléveiben az ágazatban talált feketén foglalkoztatott munkavállalók abszolút száma is közel azonos (2020: 377 fő, 2021: 370 fő 2022: 367 fő).

Az **ágazatban ellenőrzött munkavállalók 24,83 %-a volt feketén foglalkoztatva**, mely a 2022-ben mért 31,36 %-hoz képest csökkenés.

Vagyonvédelem	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2021. I. fé.	1 180	370	31,36%
2017. I. fé.	2 418	690	28,54%
2019. I. fé.	2 563	708	27,62%
2022. I. fé.	1 478	367	24,83%
2016. I. fé.	3 978	838	21,07%
2013. I. fé.	4 277	895	20,93%
2011. I. fé.	12 934	2645	20,45%
2014. I. fé.	4 214	759	18,01%
2020. I. fé.	2 141	377	17,61%
2018. I. fé.	3 891	665	17,09%
2015. I. fé.	4 287	665	15,51%
2012. I. fé.	8 967	1122	12,51%

A feketén foglalkoztatott munkavállalók ágazati megoszlását tekintve a **kereskedelmi vállalkozások részesedési aránya 10 % (388 fő) volt**, mely 2021. első félévhez képest csökkent, akkor 11 % (401 fő) volt ez az adat.

Az ágazatban ellenőrzött munkavállalókra vetítve viszont **növekedés** tapasztalható, mivel a kereskedelmi ágazatban dolgozók **8,27 %-át** foglalkoztatták a feketefoglalkoztatás valamelyik formájában, szemben a tavalyi év 7,26 %-ával.

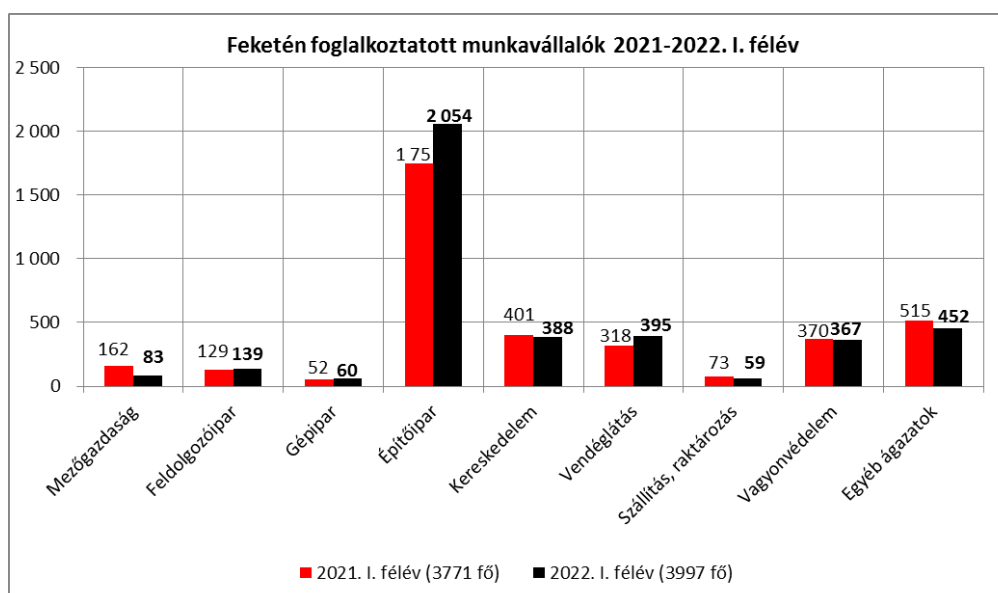
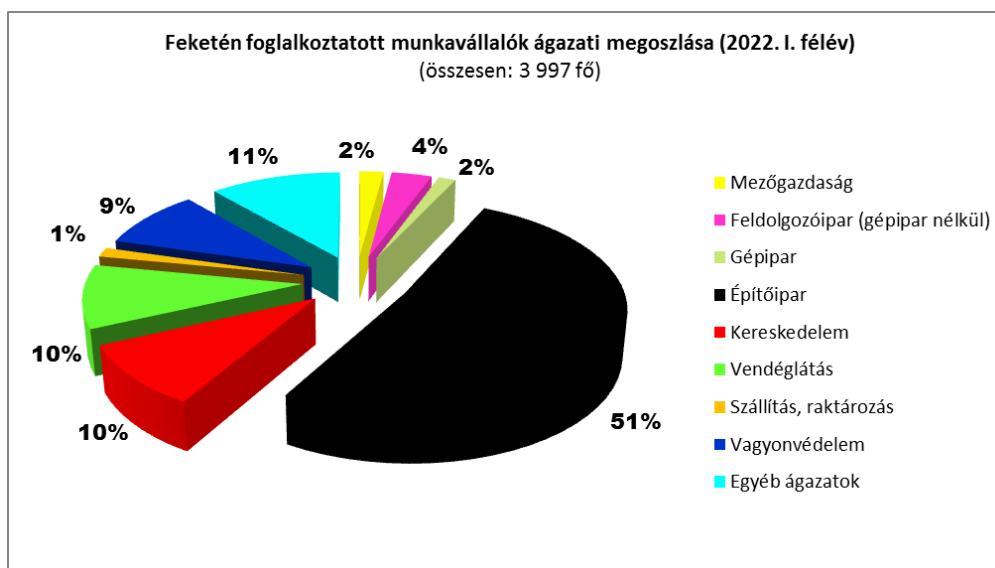
Kereskedelem	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2020. I. fé.	2 998	312	10,41%
2019. I. fé.	3 950	401	10,15%
2017. I. fé.	8 265	807	9,76%
2015. I. fé.	5 787	485	8,38%
2022. I. fé.	4 693	388	8,27%
2018. I. fé.	5 621	462	8,22%
2016. I. fé.	6 897	552	8,00%
2014. I. fé.	8 174	600	7,34%
2021. I. fé.	5 527	401	7,26%
2013. I. fé.	10 147	605	5,96%
2011. I. fé.	13 139	541	4,12%
2012. I. fé.	16 796	607	3,61%

A **vendéglátásban kedvezőtlen** a tapasztalat, mivel az ágazaton belül az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve 2011. óta a harmadik legmagasabb a feketén foglalkoztatottakra vonatkozó arányszám (**15,64 %, 395 fő**). Igaz ugyan, hogy a 2021. évben magasabb arányszám (16,75 %, 318 fő) volt tapasztalható, de nem történt nagymértékű javulás. 2011. évtől kezdődően az elmúlt 3 év első féléveiben volt a legmagasabb a feketén foglalkoztatottak aránya, mely leginkább a koronavírus vendéglátás ágazatra kifejtett hatására vezethető vissza.

A feketefoglalkoztatás **ágazatok közötti megoszlása tekintetében** a tavalyi hasonló időszakhoz képest növekedés történt (2021. június 30-ig: 8 %, 2022. június 30-ig.: **10 %**).

Vendéglátás	Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya
2020. I. fé.	2 703	485	17,94%
2021. I. fé.	1 899	318	16,75%
2022. I. fé.	2526	395	15,64%
2018. I. fé.	4 235	626	14,78%
2017. I. fé.	4 018	561	13,96%
2016. I. fé.	4 915	666	13,55%
2019. I. fé.	3 531	459	13,00%
2015. I. fé.	3 913	452	11,55%
2014. I. fé.	4 187	483	11,54%
2013. I. fé.	6 330	702	11,09%
2011. I. fé.	7 299	658	9,01%
2012. I. fé.	7 111	622	8,75%

Az **építőiparban** a tavalyi mérséklődés után ismét megfigyelhetőek az utóbbi évek feketefoglalkoztatással kapcsolatos nagyobb számai a 2011. óta vizsgált időszak adataihoz viszonyítva, a feketén foglalkoztatott munkavállalók jelentős részét most is ebben az ágazatban foglalkoztatták.

A feketefoglalkoztatással kapcsolatosan továbbra is megállapítható, hogy a **bejelentés elmulasztása** a leggyakoribb szabálytalanság, mely mind klasszikus munkaviszony, mind egyszerűsített foglalkoztatás keretein belül előfordul.

A bejelentés nélküli foglalkoztatással kapcsolatban a munkáltatói hivatkozások közül még mindig az „adminisztrációs hiba”, a „könyvelő mulasztása”, a „próbamunka”, és az „első munkanap” kifogások a legjellemzőbbek.

Továbbra is előfordul a „próbamunka” intézménye. Akkor jelentik be a munkavállaló jogviszonyát, munkaszerződést akkor kötnek vele, ha a munkavállaló „megfelelt”. **A próbamunkának nevezett – valójában – próbaidő is a munkaviszony része, azaz erre hivatkozással a munkáltató nem mentesülhet a bejelentési kötelezettsége alól.** Pozitív tapasztalat viszont, hogy egyre több munkáltató a próbanapokra legalább egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban bejelenti a munkavállalókat, így a legális foglalkoztatás biztosított.

Továbbra is gyakori az adminisztrációs hibára való hivatkozás, valamint tipikus „kifogás”, hogy a munkavállalók bejelentéséhez szükséges adatokat időben leadták a könyvelőnek, de a könyvelő elmulasztotta a bejelentésüket.

Gyakori hivatkozás, hogy az ellenőrzéssel érintett nap a munkavállaló első munkanapja (a gyakorlatban valójában a munkavállalók jellemzően tudnak arról a minimális munkáltatói elvárásról, ha már „megbuktak”, akkor a szabálytalanság a lehető legrövidebb időszakra legyen bizonyítható (így ennek megfelelően nyilatkoznak).

A nehezen megközelíthető munkahelyeken (különösen az építőipar és a vagyonvédelem területén) a munkáltatók bíznak az ellenőrzések elmaradásában és sokszor tudatosan nem jelentik be a munkavállalókat.

Általános tapasztalat, hogy az elmúlt években a munkáltatói járulékkerhek folyamatos csökkenése nem eredményezte a fekete foglalkoztatás jelentős változását, mivel számos munkáltató nem változtatott „jól bevált” gyakorlatán tekintettel többek között az alacsony ellenőrzési fenyegetettségre is.

Egyszerűsített foglalkoztatás esetén a bejelentés elmulasztása háttérében általában a következő okok figyelhető meg:

- A nem túl kimagasló összegben meghatározott közterhek befizetésének tudatos elkerülése.
- Az egyszerűsített foglalkoztatás időbeli korlátainak kijátszására irányuló szándék. Ha egy munkáltató havi 15 napnál több alkalommal foglalkoztatja a munkavállalót, akkor a „rendes” munkaviszonyban történő bejelentés helyett inkább megpróbálja „elbliccelni” az alkalmi munka havi korlátját meghaladó munkanapok bejelentését.

Részmunkaidős bejelentés, teljes munkaidős foglalkoztatás mellett nem ritka szabálytalanság, de az esetek döntő többségében a bizonyítás nagyon nehéz, mivel a munkájukat féltő munkavállalók nem mernek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni, így a szabálytalansággal kapcsolatban magas a látencia. Ezen jogsértés feltárása legtöbbször csak megszűnt jogviszonyú munkavállalók esetében eredményes, amikor a volt munkavállalók már felfedik foglalkoztatásuk valós körülményeit.

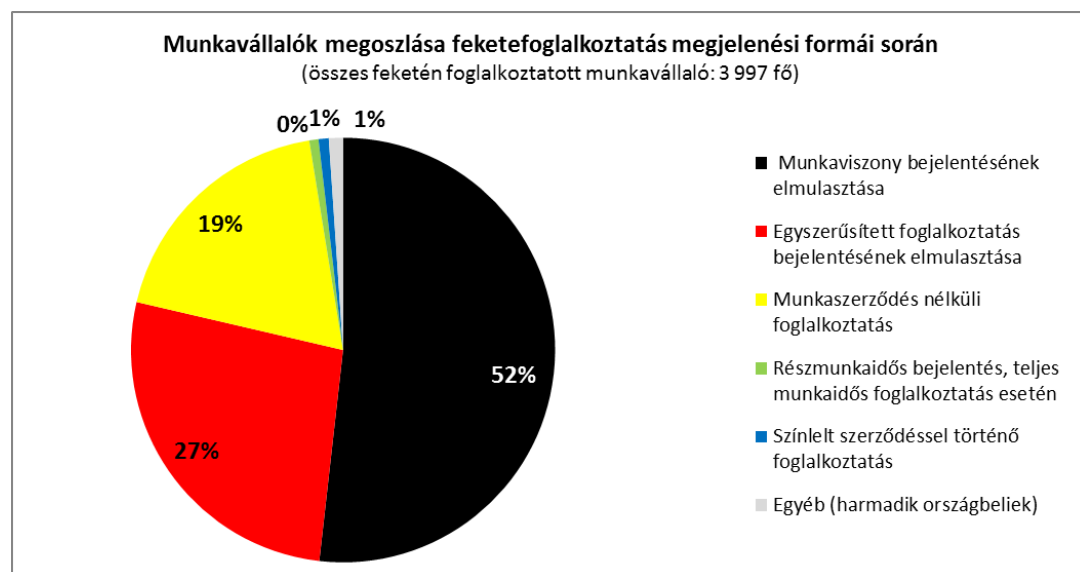
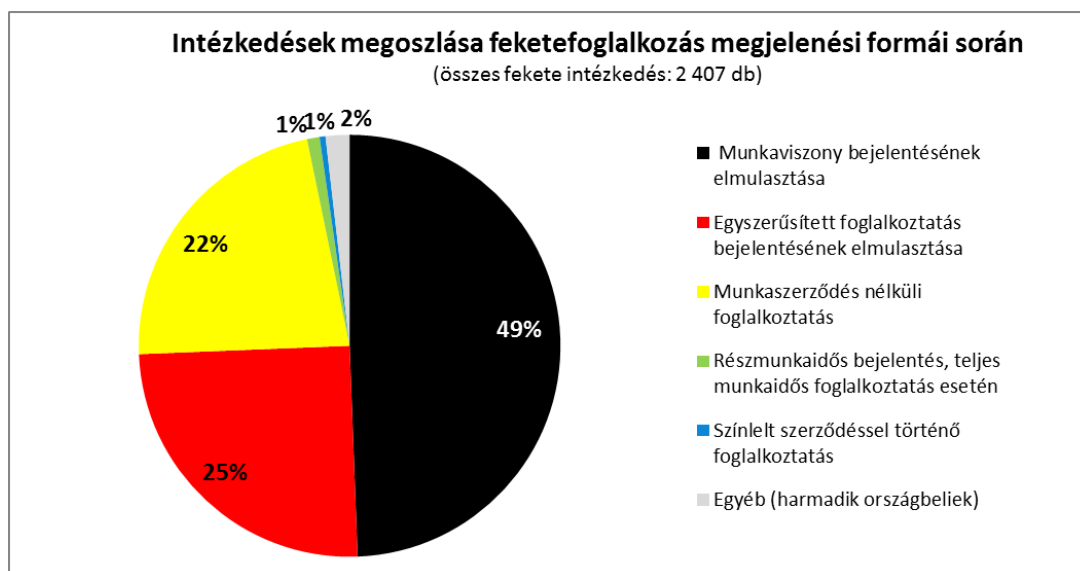
A dolgozó gyakran nem fordít figyelmet arra, hogy hány órára van bejelentve, milyen összegű munkabért figyelembe véve fizetnek utána járulékot, milyen munkaóraszám kerül rögzítésre a „hivatalos” nyilvántartáson, mivel jellemzően óraelszámolás alapú a munkabére. A valóságban ledolgozott órák után a szóban megállapodott órabér kerül kifizetésre adózatlanul, „zsebbe”.

Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az adózatlan ún. „feketepénz” egyes esetekben érdekelté teszi a munkavállalókat is a jogsértő állapot fenntartásában. Előfordul, hogy a volt házastárs tesz ilyen jellegű közérdekű bejelentést, mert a volt férj (ritkábban feleség) feltehetőleg a kisebb összegű gyermektartási díj miatt maga is érdekelt a „hivatalosan” részmunkaidős foglalkoztatás színlelésében.

Munkaszerződés nélküli foglalkoztatás során azok a munkáltatók, melyek nem akarnak feketén foglalkoztatni elsődlegesnek tekintik a bejelentést, mivel az a cél, hogy a munkavállaló minél előbb munkába álljon. A munkaszerződések írásba foglalását „idő hiányában” későbbre halasztják, és ilyenkor előfordul, hogy az végérvényesen feledésbe merül.

Ritkábban fordul elő a **színlelt szerződéssel** történő foglalkoztatás, mely az esetek többségében a jogszabályok téves alkalmazására vezethető vissza. A színlelt módon szövetkezeti tagsági jogviszony keretében történő foglalkoztatás ritkábban tapasztalható.

Harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása rendszerint a munkavállalási engedély teljes hiányával, vagy más munkáltatóhoz szóló, vagy lejárt engedéllyel valósult meg és az építőiparban, feldolgozóiparban (pékségek) fordul elő leginkább.

2.2. Munkaidő, pihenőidő, rendkívüli munkavégzés

A **munkaidővel, pihenőidővel és rendkívüli munkavégzéssel** kapcsolatos jogsértések **4 881 főt** érintettek 2022. június 30-ig, ami **csökkenés** a 2021. június 30-ig mért 5 039 fővel szemben. A **leggyakoribb** szabálytalanság a **munkaidő-beosztás hiánya**, melynek háttérben egyrészt a jogszabályok ismeretének hiánya, másrészt a rendkívüli munkavégzés leplezésére irányuló szándék áll. Szintén nagy munkavállalói létszámot érintett a munkaidőkeret esetén a kezdő és befejező időpont írásbeli meghatározásának elmaradása, **ami gyakorlatilag mind a munkavállaló, mind a hatóság számára ellenőrizhetetlenné teszi például a munkaidőkereten felüli rendkívüli munkavégzést, és így annak ellentételezését is**

(munkabér, szabadidő). Mindemellett a szóbeli közlés - amit egyik napról a másikra meg tud változtatni a munkáltató - kiszolgáltatottá teszi a munkavállalót is, aki így pihenőidejével, mindennapjaival nem tud tervezni és az esetleg részére járó rendkívüli munkavégzés miatti szabadidőtől vagy bérpótléktól is elesik.

Azoknál a foglalkoztatóknál, ahol viszonylag nehéz előre meghatározni a munkaidőt, írásos beosztás nem készül, a felek, vagy a munkavállalók szóban beszélnek meg, hogy ki és mikor jön dolgozni. A gyakorlatban ez a rendszer működik, azonban ettől még nem felel meg az irányadó jogszabályi rendelkezéseknek és jelentős (sok esetben anyagi) hátrányt okoz a munkavállalóknak.

2.3. Munkaidő-nyilvántartás

A korábbi évekhez hasonlóan a **munkaidő-nyilvántartás hiányával**, vagy adatainak **valótlan rögzítésével** kapcsolatos szabálytalanságok szintén gyakoriak voltak. 2022. június 30-ig a főbb jogsértéssel érintett munkavállalók **harmadát (5 902 fő)** érintették, de alacsonyabb a 2021. hasonló időszakában mért adatokhoz képest (6 316 fő).

A munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos jogsértések szintén elfedik az esetleges munkabérrel, munkaidővel, illetve pihenőidejével kapcsolatos szabálytalanságokat is. A munkaidő nyilvántartás hiányossága, vagy hiánya miatt nem ellenőrizhető a pihenőidőre, pihenőnapra, munkaszüneti napon történő munkavégzésre vonatkozó szabályok betartása és a pótlékfizetés teljesítése sem, tehát közvetlenül a munkavállalók alapvető jogai sérülnek.

A jogsértésnek számos formája előfordul.

- Az egyik, hogy az ellenőrzésig több napon át is hiányzik a bejegyzés a munkavégzés kezdetéről, vagy befejezéséről a „jelenléti ívről”.
- A másik, hogy a helyszínen nem tudnak nyilvántartást bemutatni, nincs munkaidő-nyilvántartás. Ez főleg az építőiparra jellemző.
- A harmadik a fentieknél nehezebben bizonyítható, egyéb súlyos jogsértésekhez kapcsolódó eset, amikor a nyilvántartást látszólag naprakészen vezetik ugyan, ám annak tartalma nem felel meg a tényleges munkavégzésnek. Gyakran a rendkívüli munkavégzést, vagy a munkaidő egyenlőtlenségét kívánják formális munkaidő-nyilvántartással leplezni.
- A papíralapon vezetett jelenléti ívek mellett elterjedtek az elektronikus úton vezetettek is. Ezek esetében is előfordultak mind a naprakészséggel, mind a tartalom valóságnak megfelelőségével, hitelességével kapcsolatos szabálytalanságok.

2.4. Munkabér

A **munkabérrel kapcsolatos jogsértésekkel** érintett munkavállalói létszám **(2 210) csökkent** 2021. első félévéhez (2 813 fő) képest.

Ezek közül a legjelentősebb a **munkabér határidőben történő megfizetésének elmaradása**, a bérjegyzékekkel kapcsolatos előírások be nem tartása, illetve a **pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése** volt. A bérpótlékok megfizetésének az elmaradása tapasztalatok szerint sok esetben a jogszabályok nem megfelelő ismeretéből fakad (pl. a könyvelők jogszabály ismeretének hiányosságai), de előfordulnak egyéb bérszámfejtési hibák, illetve a munkáltató szándékos szabálytalan magatartása is. Gyakori eset a munkaidő-beosztás és a ténylegesen ledolgozott munkaidő közti eltérésből származó rendkívüli munka ellentételezésének

elmaradása, ennek a pótléknak az elmaradása érintette a legtöbb munkavállalót 2022. I. félévben.

Több esetben megállapítást nyert, hogy a munkabérről adott elszámolás nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak, nem volt megállapítható, hogy a munkáltató az alapbéren felül milyen pótlékokat számolt el a munkavállalóknak. Jellemző, hogy az írásbeli tájékoztatások nem alkalmasak az elszámolás helyességének ellenőrzésére, mivel a rajtuk szereplő adatok eltérnek az alapul szolgáló munkaidő-nyilvántartásokon vezetettéktől, és előfordul, hogy a munkáltatók többhavi munkaidőkeretet állapítanak meg, ám annak végén nem számolnak el a munkavállalók bérével a szabályoknak megfelelően.

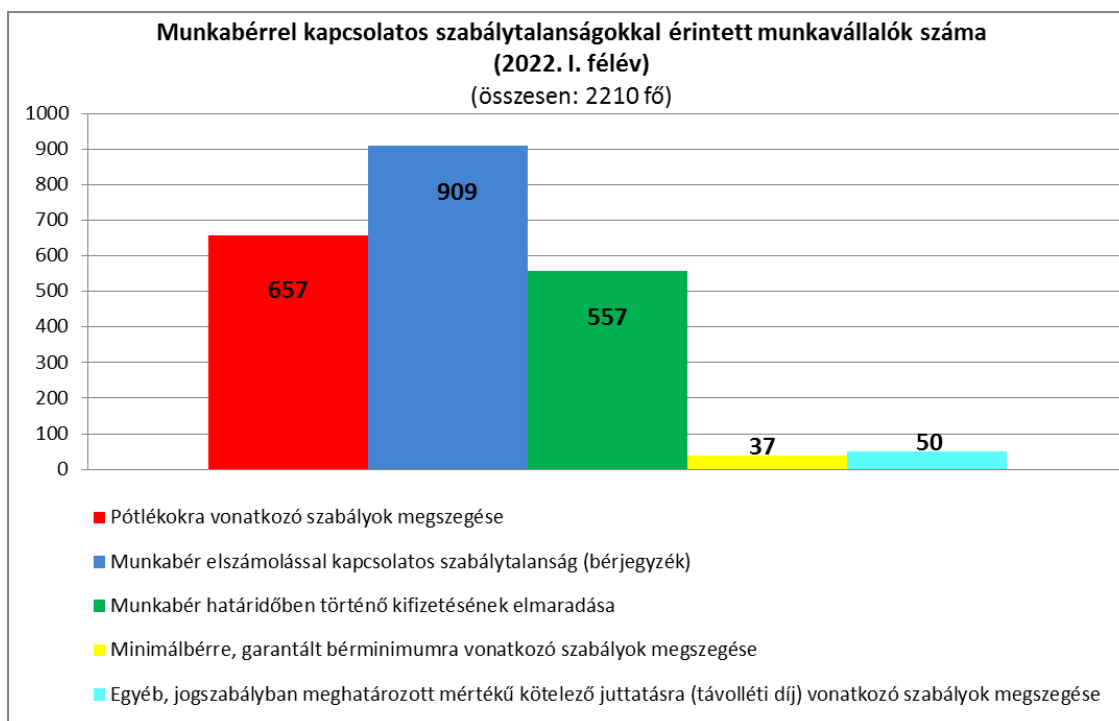
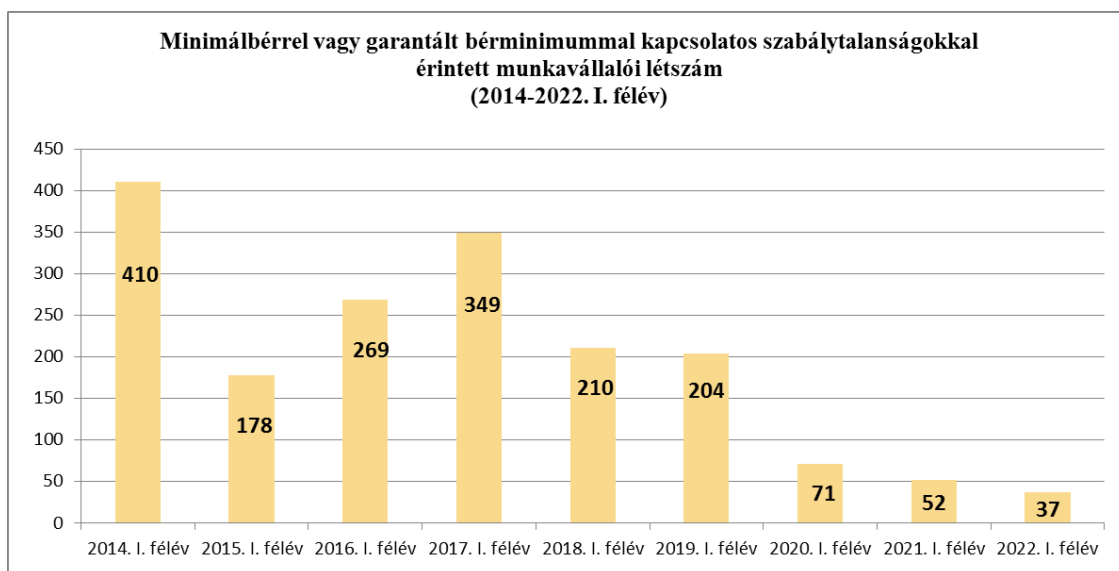
A bérjegyzék kiadásának hiánya súlyosabb visszaéléseket is rejthet akár a bejelentés nélküli foglalkoztatás egyik „biztos előjele” is lehet.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a vonatkozó törvényi rendelkezés szerint **a munkabért nem, vagy nem időben fizető munkáltató részére minden esetben lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás során az elmaradt bért egy kitűzött határidőn belül megfizesse**, melynek következtében mentesül az egyébként kötelező munkaügyi bírság megfizetése alól. **A hatóság ily módon is tudja segíteni azt, hogy a munkáltató a munkavállalók jogszerűen járó munkabérének kifizetésére és ne egy esetleges bírságösszeg kiegyenlítésére fordítsa anyagi erőforrásait.**

2022. évtől tovább növekedett a minimálbér és garantált bérminimum összege a 703/2021. (XII.15.) Korm. rendelet értelmében, így a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság fokozottan ellenőrizte a vonatkozó jogszabályi előírások betartását. Az ilyen jellegű jogsértéssel érintett munkavállalók száma tovább csökkent (2021. június 30-ig 52 fő; 2022. június 30-ig: **37 fő**), ami tovább erősíti az elmúlt évek tapasztalatát, mely szerint a minimálbérrel és a garantált bérminimummal kapcsolatos szabálytalanságok **továbbra sem jellemzőek.**

Megállapítható, hogy a munkáltatók döntő hányada megfizeti legalább a minimálbért, vagy a garantált bérminimumot munkabéreként a munkavállalóknak. A feltárt jogsértések is figyelmen kívül hagyhatók, mert az évváltás során a munkáltató „elfelejti” felemelni a „hivatalos” munkabért az új törvényes minimális szintre.

A munkaerőpiacon bekövetkezett változások miatt a munkaerő megtartásának egyik hatékony eszköze a megfelelő mértékű munkabér biztosítása. Pozitív tapasztalat, hogy már csak kevés helyen jellemző a Korm. rendelet szerinti legalacsonyabb munkabér alkalmazása, attól lényegesen magasabb összegek kerülnek kifizetésre.

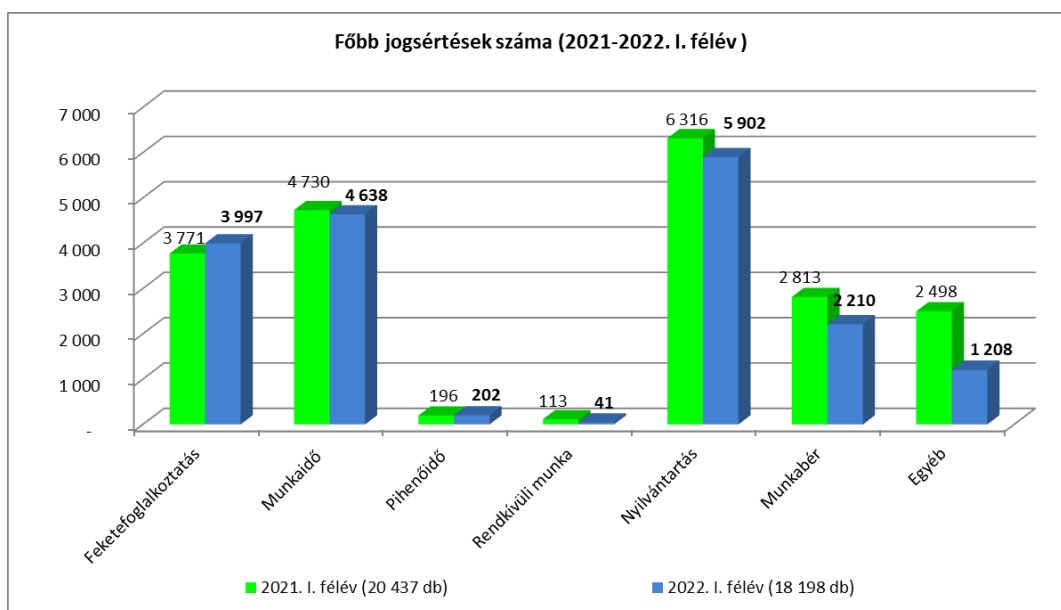
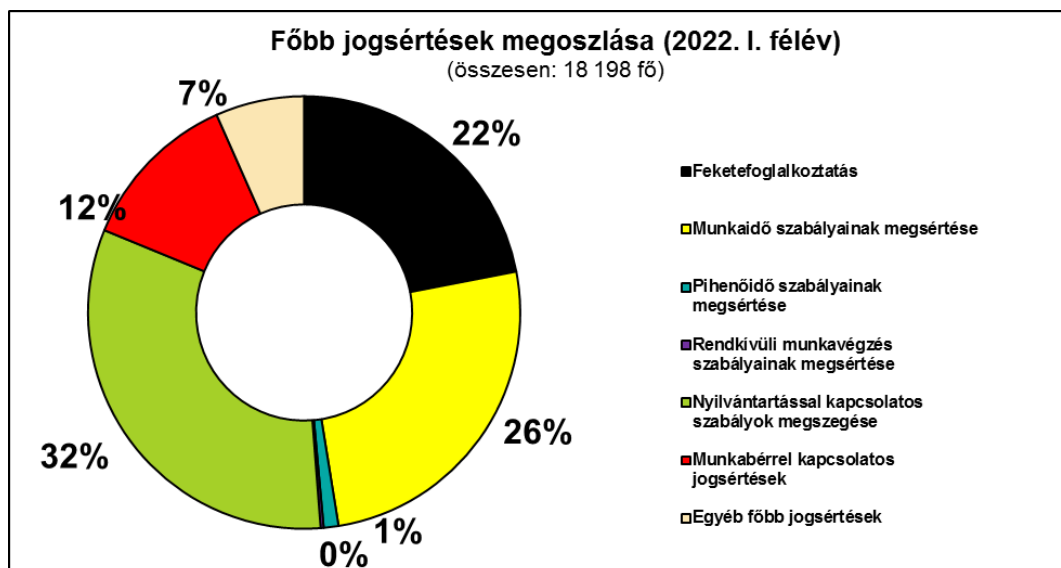
2.5. Egyéb szabálytalanságok

2022. június 31-ig: 748 főt érintett a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésével összefüggő – a munkavállalót megillető – **igazolások kiadásának**, valamint a munkaviszony megszűnéséhez, megszüntetéséhez kapcsolódó **elszámolásnak az elmaradása**.

A tapasztalatok szerint a munkáltatók gyakran a vélt vagy valós sérelemre hivatkozva visszatartják a munkavállalót megillető igazolásokat, továbbá nem fizetik ki az utolsó havi munkabérüket, nem számolnak el a munkavállalóval. Ezen jogsértések szinte mindegyike szándékos. Az is előfordult már, hogy a munkavállaló akkor szembesül azzal, hogy bejelentés nélkül foglalkoztatták, mikor a munkavégzést követően a munkáltató nem adja ki a kilépő igazolásokat. A munkaviszonyra vonatkozó szabályban és egyéb jogszabályokban előírt **igazolások nem csupán a munkavállaló újbóli elhelyezkedése, de az álláskeresői ellátások, az adóbevallás miatt is fontosak**. Az igazolások kiadását a munkáltató semmilyen körülmények között nem tagadhatja meg.

Jelentősen csökkent a 2021. első féléves adatokhoz képest a **szabadsággal kapcsolatos jogsértésekkel** érintett munkavállalók száma is (1 137 főről, **436 főre**). A szabadsággal kapcsolatos szabálytalanságok két leggyakoribb esete, hogy a nyilvántartáson „kiírt” szabadságot a munkáltató ténylegesen nem adja ki, a munkavállalók valójában munkát végeznek, valamint, hogy a munkáltatók a törvény előírásainak megfelelően nem biztosítják a munkavállalónak a naptári évben egy alkalommal, a legalább tizennégy nap egybefüggő munkavégzés alóli mentesülést.

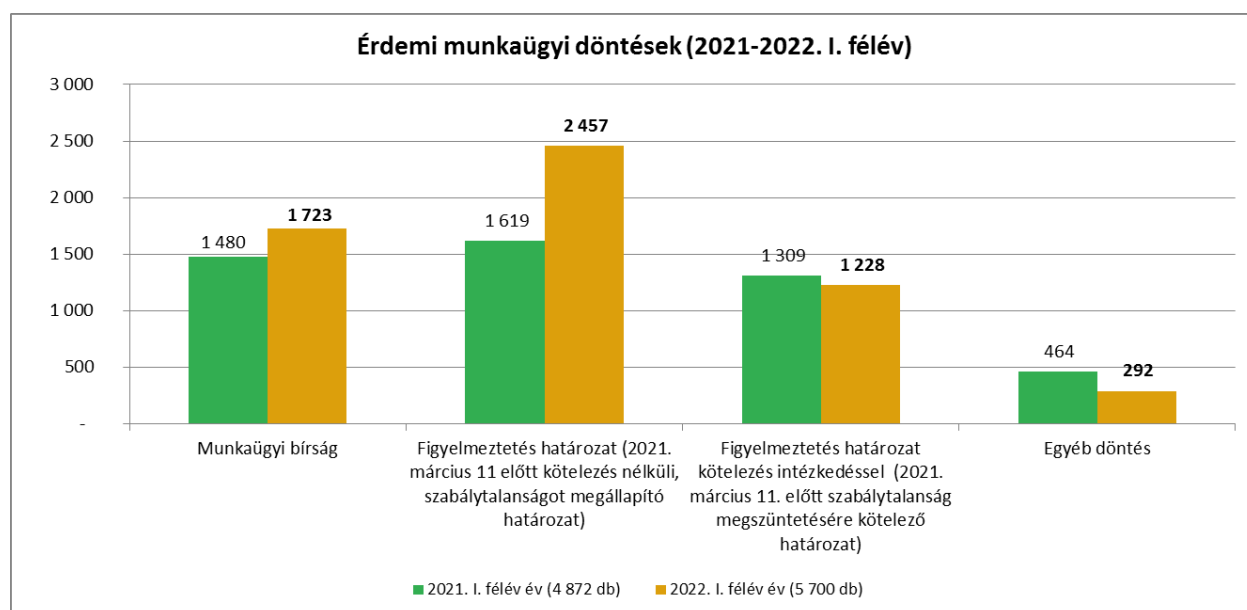
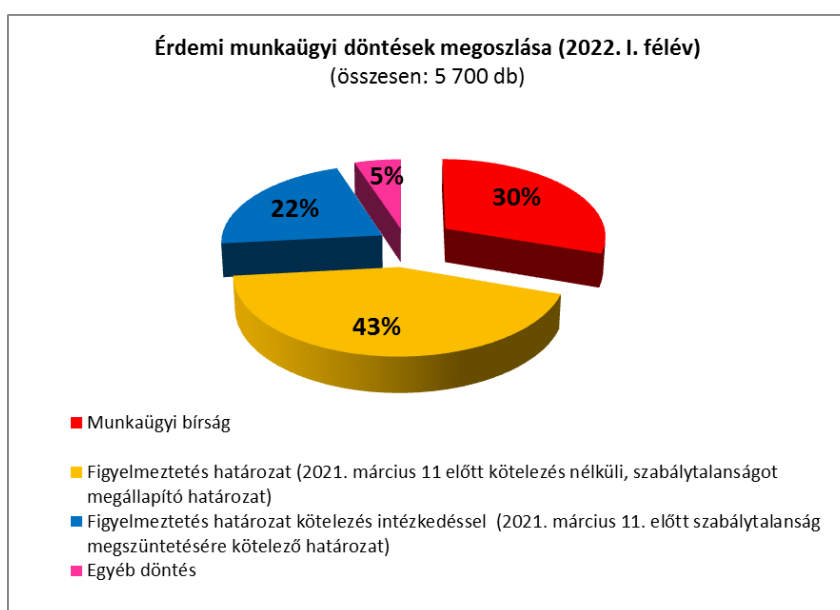
A szabadságra vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése összetettebb, mert a munkáltatók „papíron” legtöbbször a jogszabályi előírásoknak megfelelően adják ki a szabadságokat, csak a helyszínen felvett munkavállalói tanúnyilatkozatokból, illetve egyéb bizonyítékokból derül ki az, hogy a szabadságként nyilvántartott napokon ténylegesen munkavégzés történt. A munkáltatók a szabálytalanságok feltárását követően gyakran a gazdasági helyzetükre, hirtelen jött megrendelésekre, egyéb nem várt eseményekre hivatkoznak a szabadságok kiadásának elmaradásakor, vagy azzal magyarázzák a jogsértést, hogy a munkavállaló nem akarta kivenni a szabadságát.

2022. első félévben **1 723** esetben szabtak ki a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságok **munkaügyi bírságot**, összesen **388 919 974 Ft összegben**. Több ízben **szabálytalanság megszüntetésére kötelezés** (1 228 db), valamint szabálytalanságot megállapító határozat (2 457 db) született. **Az érdemi döntések 70 %-a tehát anyagi szankció nélküli intézkedés volt.**

A munkaügyi bírságok száma növekedett, a figyelmeztetések száma gyakorlatilag eltűnt, ami annak tudható be, hogy a törvényi szabályozás szerint a munkaviszony bejelentésének elmulasztása 2018. január 1. napjától kezdve ismét kötelező munkaügyi bírságot von maga után. **A munkaügyi bírságok túlnyomó többsége feketefoglalkoztatás miatt került kiszabásra.**

2021. március 11. napjától új szabályozás miatt a figyelmeztetés határozatok átvették a korábbi megállapító és kötelező határozatok helyét.

Közel változatlan volt a tavalyi félévhez képest 2022-ben a közérdekű bejelentések és a panaszok száma (2021. június 30-ig: 1 690, 2022. június 30-ig. év: **1 600 db**). Típus szerinti

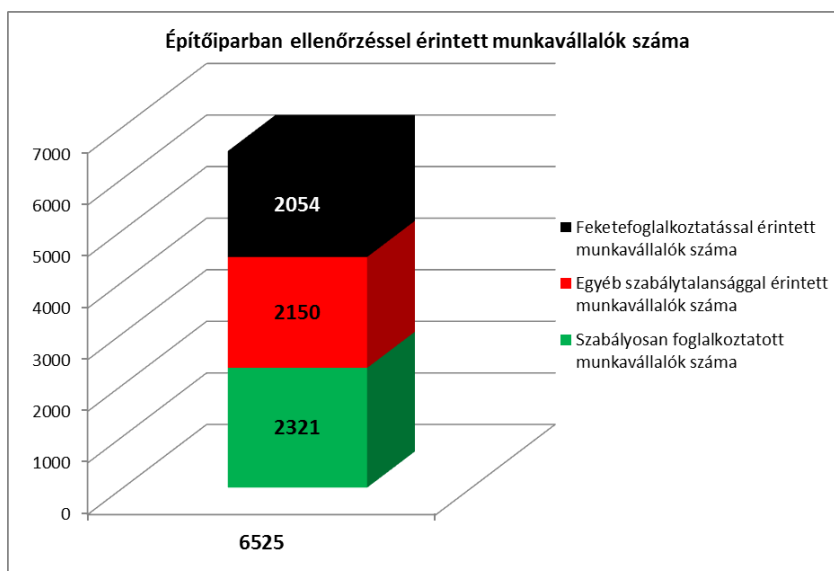
bontásban sem történt lényegesebb változás. A közérdekű bejelentések 2021. június 30-ig: 690 db, 2022. június 30-ig. év: **676 db**, míg a panaszok száma 2021. június 30-ig: 1 000 db, 2022. június 30-ig **924 db** volt. A beadványok megoszlási aránya: **58 % panasz; 42 % közérdekű bejelentés**. Elmondható tehát, hogy a hatósághoz több munkavállaló fordult, akik konkrét, beazonosítható egyéni jogsérelmük miatt kértek segítséget, ami a hatóság munkájába vetett bizalomra is utal.

A legtöbb jelzés a vizsgált időszakban a **jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal, elszámolásokkal** összefüggésben érkezett, melyek nagy része panaszként jutott el a hatósághoz. A második legtöbb megkeresés a **feketefoglalkoztatással** kapcsolatosan fordult elő, melynek 58 %-a közérdekű bejelentés formájában jutott a hatóság tudomására (közérdekű bejelentés: olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség érdekét szolgálja) másik fele pedig panaszként. A harmadik legtöbb bejelentés a **munkabér** tárgyában érkezett, melynek közel 69 %-a munkavállalói panasz alapján kerül a hatóság látókörébe.

2. Az ellenőrzések összesített tapasztalatai

a) Építőipar

A foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések 34 %-át ebben az ágazatban tartották 2022. első félévben (2 823 db). A munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok 1 840 db intézkedést, valamint 901 db munkaügyi bírságot vontak maguk után 182 250 250 Ft összegben. A 6 525 munkavállalóból 4 204 főt érintett valamilyen munkaügyi szabálytalanság. Az ágazatban 2 054 munkavállalót foglalkoztattak feketén így az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva **itt volt a legnagyobb arányú a feketefoglalkoztatás**.

2022. első félévében került sor az építőipart érintő országos célvizsgálatra. Az ellenőrzési adatokból látszik, hogy a tavalyi évhez hasonló számú ellenőrzés volt az ágazatban. Az ágazatban az ellenőrzési tapasztalatok szerint nincs jelentős javulás. Az építőipar a munkaügyi jogsértésekkel továbbra is a leginkább érintett terület.

Az ágazatban a **feketefoglalkoztatás** a **legtípusosabb szabálytalanság**, e miatt adták ki a legtöbb intézkedést és a legmarkánsabb munkavállalói érintettség volt tapasztalható mind az

építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz mérten.

A feketefoglalkoztatás szerkezeti megoszlása kapcsán megállapítható, hogy legtipikusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya, egyéb formái (pl.: színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás) az építőipar területén nem jellemzők.

Az építőipar területén a 2022. I. félévben végzett ellenőrzések alapján a munkavállalók közel 1/3 része feketén dolgozik.

A másik leggyakoribb szabálytalanság, hogy az építőipari munkáltatóknál **nagyon gyakori, hogy egyáltalán nem vezetnek munkaidő-nyilvántartást.** A munkaidő nyilvántartás vezetése nehézkes az építőiparban tevékenykedő munkáltatók számára, a nyilvántartás nehezen tarolható a helyszínen, nem tartják fontosnak a munkaidő vezetését és a munkavállalókkal gyakran fix napi bérben állapodnak meg, függetlenül a ledolgozott óraszámától. Általában arra hivatkoznak, hogy a munkaterületen nem tudják megfelelően tárolni a nyilvántartást, így emiatt nem tudnak bemutatni jelenléti ívet az ellenőrzések alkalmával. Nem mellékes körülmény, hogy ezáltal nem is „bajlódnak” a rendkívüli munkavégzés nyilvántartásával, sem annak ellentételezésével. Hajdú-Bihar megyében pozitív tapasztalat, hogy az építőiparban egyre több esetben található meg a munkavégzés helyszínén a munkaidő-nyilvántartás.

A több főt alkalmazó nagyobb munkáltatók jellemzően szabályosan tevékenykednek, vagy súlyosabb jogsértést nem követnek el. A generálkivitelezők és a nagyfoglalkoztatók esetében csak kisebb súlyú szabálytalanságok fordulnak elő.

Ugyanakkor a kisebb vállalkozások egy része kötött pályán mozog. A vállalkozó / tulajdonos alkalmazottként nem tud vagy nem kíván elhelyezkedni, így egyfajta kényszerből választja a vállalkozói létet. Ezeknél a vállalkozásoknál a gondok több irányban is megjelennek. A megrendelők minőségi problémákkal, az ellenőrző hatóságok súlyos szabálytalanságokkal találkoznak. A szabálytalanságok oka gyakran a foglalkoztatónak a szabályokhoz való hozzáállása.

Számos foglalkoztató például egyáltalán nem jelenti be segédmunkás munkakörű munkavállalóit, sem egyszerűsített foglalkoztatás keretében, sem munkaviszonyban, mivel ezen „spórol”. Szakképzett munkaerő esetén ez már nem jellemző.

A munkáltatók továbbra is előszeretettel alkalmaznak alkalmi munkavállalókat, mivel a kisebb munkákhoz egyszerűbb így a munkavállalókat alkalmazni, azonban bejelentésük sok esetben adminisztratív okok miatt marad el. Általában arra hivatkoznak, hogy a bejelentéshez szükséges adatokat nem mindig sikerül eljuttatni a könyvelőhöz, sokszor nem visz magával iratokat a munkavállaló, de ettől függetlenül munkába állítja a munkáltató, mert az adott munkát el kell végeznie.

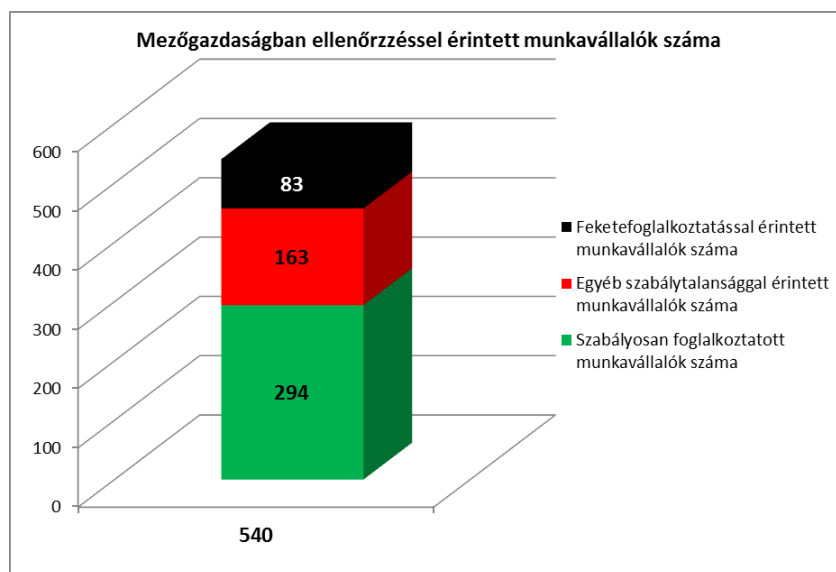
Tapasztalatok alapján a nehezen megközelíthető munkahelyeken a munkáltatók bíznak az ellenőrzések elmaradásában és tudatosan nem jelentik be a munkavállalókat.

Egyes kirívó esetekben azonban még bűncselekmények gyanúja is felmerül, ami már a rendőrség hatáskörébe tartozik. Ennek visszaszorítása érdekében a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságok is részt vettek a rendőrség által szervezett akcióellenőrzésekben. Így került sor **az „EMPACT Action Day Labour Exploitation 2022” elnevezésű, munkacélú kizsákmányolás elleni 2022-es EMPACT közös akció magyarországi végrehajtására 2022. június 15-21. között.**

Példa: 2022. júniusban egy családi ház felújításánál helyszíni foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzést tartottak az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság és a rendőrség munkatársaival közösen egy magánszemély foglalkoztatót érintően Békés megyében. Az ellenőrök az ellenőrzés során a helyszínen 3 főt találtak munkavégzésre utaló körülmények között, közülük 2 munkavállaló vonatkozásában erőteljes gyanú merült fel azzal kapcsolatban, hogy őket a felújítás alatt álló ingatlan tulajdonosa, „csicskaként” tartja, dolgoztatja. Ezt a gyanút erősítette az egyik munkavállalóval felvett tanúmeghallgatási jegyzőkönyv, valamint a foglalkoztató nyilatkozata. Az idegenrendészek tételesen kikérdezték a két munkavállalót, ami szintén alátámasztotta a folyamatos munkacélú kizsákmányolást. Az ellenőrzés feszült légkörben telt el, újabb és újabb rokonok érkeztek a helyszínre, a foglalkoztató nemtetszésének adott helyt az egyik munkavállaló tanúnyilatkozatával kapcsolatban, amit erélyesen közölt is vele, félé volt a tettlegesség. Figyelembe véve, hogy a két munkavállaló a foglalkoztató ingatlanában él életvitelszerűen, s ott részükre szállást, étkezést biztosítanak, valamint, hogy a helyszínen a munkáltató érzékelhető módon befolyásolni próbálta a tanúként meghallgatottakat, a munkacélú kizsákmányolás gyanúja merült fel. Az eset az Emberkereskedelem Áldozatainak Azonosítása és Támogatása (EKAT) rendszerben rögzítésre került. Az ellenőrzés eredményeképpen megállapítást nyert, hogy a foglalkoztató a munkavégzés közben talált 3 alkalmi munkavállaló foglalkoztatását nem jelentette be.

b) Mezőgazdaság

A mezőgazdasági ágazatra 2022. első félévben az ellenőrzések 2 %-a esett (138 db), összesen 83 intézkedés történt és 19 db munkaügyi bírság kiszabására került sor 7 761 800 Ft összegben. Az ellenőrzött 540 munkavállalóból 246 főt érintett valamilyen szabálytalanság, ebből a feketén foglalkoztatott munkavállalók 83 főt tettek ki.

Több megyében a mezőgazdaságnak tradicionálisan jelentős szerepe van. Az ágazatban jelen vannak az alkalmi munka keretében foglalkoztatók és a nagyobb volumenű mezőgazdasági termelésre berendezkedett – nagy létszámú munkaerőt foglalkoztató - vállalkozások is. Itt jellemző leginkább az atipikus foglalkoztatás (többnyire egyszerűsített foglalkoztatás keretében mezőgazdasági idénymunka).

A mezőgazdasági munkák gyakran a műüttől távolabb, az idegennek szinte fellelhetetlen, szélsőséges időjárás mellett nehezen megközelíthető munkaterületen folynak, a sík terep adottságai révén pedig az idegen autót - ellenőrzést- könnyű már messziről „kiszúrni”, így

a munkáltatók bíznak az ellenőrzések elmaradásában és sokszor tudatosan nem jelentik be a munkavállalókat.

Gyakran munkaerőhiány jellemzi az ágazatot, melyet olyan külföldi munkavállalókkal próbálnak pótolni, akik alacsonyabb munkabérért is elvállalják a mezőgazdasági munkákat.

A mezőgazdaságban „hektikus” a szabálytalanságok megjelenése. Sokszor találkozni nagyobb munkavállalói létszámot foglalkoztató általában növénytermesztéssel foglalkozó munkáltatókkal, akik jellemzően betartják a munkaügyi szabályokat, bejelentik a munkavállalókat, még ott is, ahol a munkavégzés eseti jelleggel történik.

Előfordul azonban, hogy a nagyobb munkavállalói létszám magával vonja a nagyobb feketén foglalkoztatott létszámot is. Pozitív, hogy ilyen eset azonban 2022. I. félévéig nem fordult elő.

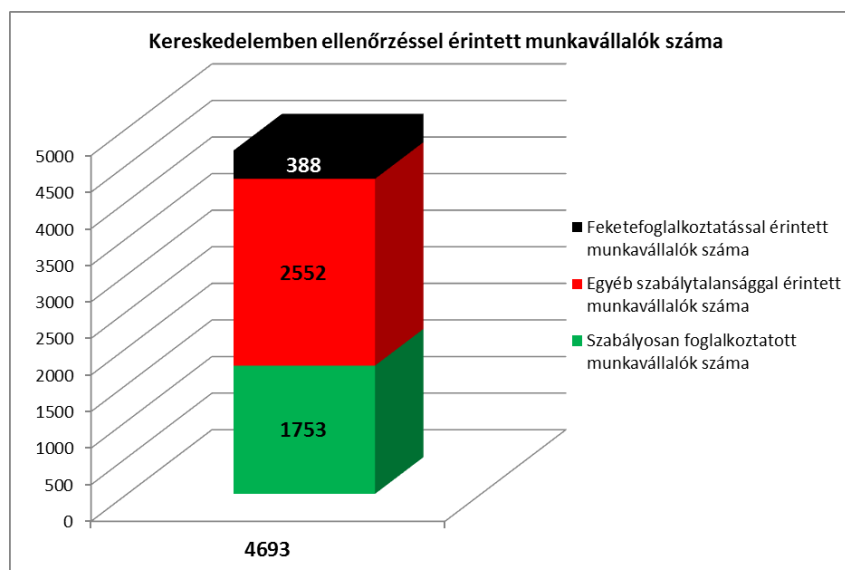
Példa: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a rendőrséggel közösen került sor foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzésre 2022. májusban egy mezőgazdasági munkáltatónál. A helyszínen munkát végzett egy 17 éves "fiatal munkavállaló", aki román állampolgár volt. A munkavállaló foglalkoztatásához szükséges szülői hozzájáruló nyilatkozatot nem tudott bemutatni a munkáltató, valamint a munkavállaló illetékes adóhatósághoz történő bejelentése sem történt meg. A munkavállaló nyilatkozatában kifejtette, hogy szülői hozzájárulással, szabad akaratából végez munkát Magyarországon. Szállást a munkáltató biztosít számára ingyen, de étkezéséről ön maga gondoskodik. Munkájáért munkabért kap. A helyszíni foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzés később rendőri közreműködés nélkül egy másik nap is megismétlésre került. Ekkor már a román állampolgár "fiatal munkavállaló" édesapja is a helyszínen tartózkodott, mint munkavállaló. Az édesapa gyermeke munkavállalásához már előzően írásban hozzájárulását adta, azonban megállapítást nyert, hogy a munkáltató az ő foglalkoztatását sem jelentette be az illetékes adóhatóság felé.

Példa: Csongrád-Csanád megyében a munkacélú kizsákmányolás minden formájának beazonosítását és felszámolását célzó 2022-es EMPACT közös akció keretében az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság és a rendőrség munkatársaival 2022. júniusban közös ellenőrzések kerültek lebonyolítására. A közös akció megvalósítása során a háztáji / házi szolgaság, mint munkacélú kizsákmányolás megvalósulási formájának esetleges feltárása volt a cél. Az ellenőrzésekre egy kistélepülés külterületi földjein került sor, ahol nagyobb számban (19 fő) román állampolgárságú munkavállalókat (1 fő munkavállaló, munkaviszony keretében, 18 fő munkavállaló egyszerűsített foglalkoztatás keretében) foglalkoztatott a munkáltató. Az ellenőrzés alá vont foglalkoztató mezőgazdasági segédmunkás munkakörben (saláta kapálása) foglalkoztatta a munkavállalókat. Az ellenőrzés során megállapításra került, hogy 2 munkavállaló bejelentése a területileg illetékes adóhivatalhoz – sem munkaviszony keretében történő, sem egyszerűsített munkaviszony keretében történő foglalkoztatásra – nem történt meg. A másik munkaterületen 4 magyar, valamint 5 ukrán állampolgárságú munkavállaló végzett munkát mezőgazdasági segédmunkás munkakörben (káposzta kapálása). A helyszínen megállapításra került, hogy az 5 ukrán állampolgárságú munkavállaló érvényes munkavállalás célú tartózkodási engedéllyel rendelkezett.

A foglalkoztatók elmondása szerint, nagy gondot okoz kellő számú munkaerőt találni helyben, így külföldi (főként román, ukrán) nemzetiségű állampolgárokat alkalmaznak eleinte egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban, később pedig munkaviszonyban. Munkacélú kizsákmányolásra utaló jeleket a résztvevő hatóságok ezen a helyszínen nem találtak.

c) Kereskedelem

2022. június 30-ig 2 234 db ellenőrzés esett erre az ágazatra (27 %). Az összesen 2 113 db intézkedés mellett 216 db munkaügyi bírságot szabott ki a hatóság 26 808 850 Ft összegben. Az ágazatban 4 693 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, melyből 2 940 főt érintett szabálytalanság. Ebből 388 főnek volt rendezetlen munkaviszonya.

Az ágazatból jellemzően a mikro-, kis- és közepes méretű munkáltatókat érinti ellenőrzés, mert tapasztalatok szerint a multinacionális munkáltatók szabálykövetőbb gyakorlatot folytatnak, az ott előforduló hiányosságok többnyire adminisztratív okokra vezethetők vissza.

Az ágazatnak nincs tipikus szabálytalansága, a főbb jogsértések mindegyikével lehet találkozni.

A munkáltatók annak érdekében, hogy leplezzék a munkaidő, pihenőidő szabályainak megsértését, gyakran hiányosan – nem napra készen - vezetik a jelenléti ívet, azokon több napra vonatkozóan nincs bejegyzés. Ezek utólag kerülnek kitöltésre, de az így rögzített időadatok már nem a valós munkavégzést tükrözik, hanem a kötelező havi óraszámnak megfelelő időadatokat, lehetőleg egyműszakos munkarendben, csak délutános vagy csak délelőtti felbontásban, szigorúan a nyitvatartási időhöz igazítva, elkerülve így a műszakpótlék fizetési kötelezettséget.

A foglalkoztatási gyakorlatban vétett hibák egyaránt visszavezethetők a szabályismeret és a szabálykövetési hajlandóság hiányára is. A kereskedelemben is előfordul a munkaerőhiány, több esetben ellenőriztek a hatóság munkatársai a szükségesnél alacsonyabb végzettségű személyekkel betöltött pozíciókat.

Munkaidővel kapcsolatos ágazatra jellemző szabálytalanság a munkaidő előre történő írásos beosztásának hiánya. Gyakori munkaidőkeret-re vonatkozó törvényi előírások megsértése kapcsán fordultak elő (gyakran foglalkoztatnak munkavállalókat egyenlőtlen beosztás alapján munkaidőkeret vagy elszámolási időszak meghatározása nélkül, illetve ha meghatároznak munkaidőkeretet, annak kezdő- és befejező időpontját írásban nem közlik a munkavállalókkal).

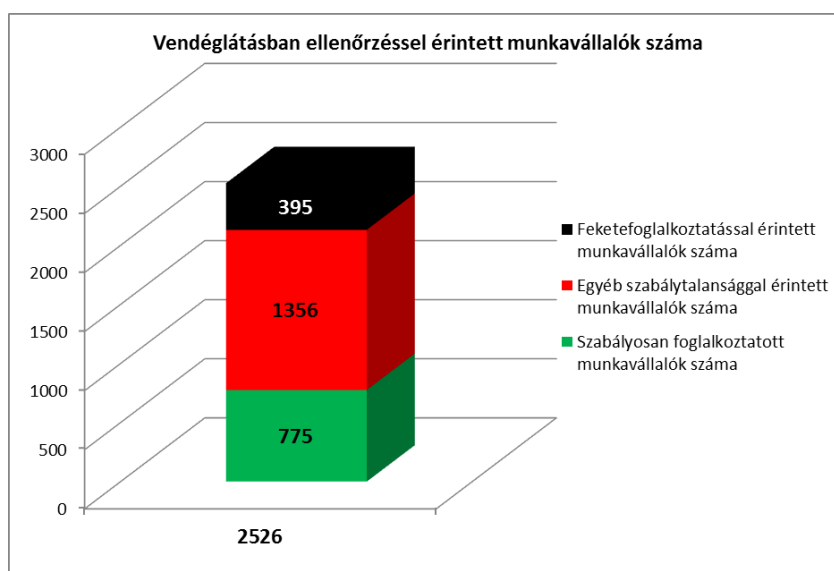
A munkavállalók a végzettségükhöz és munkakörükhöz irányadó legkisebb munkabért megkapják, azonban a dolgozók részére nem mindig kerülnek a bérpótlékok kifizetésre.

A teljes munkaidős foglalkoztatás melletti részmunkaidőben történő bejelentés feltehetően sokkal nagyobb mértékben fordul elő, de a munkavállalók a munkáltató retorziója miatt nem mernek nyilatkozni, így e szabálytalanság bizonyítása időigényesebb.

Példa: Baranya megyében 2022. februárban közérdekű bejelentés alapján tartottak ellenőrzés egy autókereskedésben. A munkáltató által bemutatott munkaügyi dokumentumok közül, a szabadság engedélyezési „tömb”átvizsgálása alapján egy munkavállaló esetében megállapítható volt, hogy a munkavállaló jogviszonya nem lett bejelentve 2021. június 19-től 2022. február 23-ig tartó időszakban. A munkáltató a munkavállaló foglalkoztatását elismerte, azonban a bejelentés nélküli foglalkoztatásról nem volt tudomása. A tényállás tisztázása érdekében a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság megkereste az adóhatóságot, mely igazolta a bejelentés nélküli foglalkoztatás tényét. A munkáltató együttműködő magatartást tanúsított, a szabálytalanságot a bizonyítékokra tekintettel nem vitatta, valószínűsíthetően adminisztratív hiba okozta a szabálytalanságot.

d) Vendéglátás

2022. első felében a vizsgálatok 12 %-a (954 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 945 db intézkedés mellett 179 db munkaügyi bírságot szabtak ki, összesen 35 900 400 Ft összegben. A 2 526 ellenőrzéssel érintett munkavállalóból 1 751 főt foglalkoztattak szabálytalanul. Feketefoglalkoztatás 395 főt érintett.

Az ágazatban - hasonlóan a kereskedelemhez - minden főbb szabálytalanság előfordul. Itt is jelentős a munkaidő-nyilvántartás hiánya vagy hiányos vezetése és a munkaidővel kapcsolatos jogsértések (napi, heti munkaidő megengedett mértékének túllépése, munkaidő-beosztás hiánya). Utóbbi szabálytalanságok rendszeresen összekapcsolódnak, hiszen vagy a munkavállaló dolgozik a megengedett munkaidőn felül (munkaidővel kapcsolatos szabálytalanság), vagy ami lényegesen gyakoribb, hogy ennek leplezése valósul meg szabálytalan nyilvántartással.

A vendéglátásban is még mindig ismert és általánosan elterjedt a próbamunka intézménye. A próbanapokon szóbeli megállapodás alapján, munkaszerződés és bejelentés nélkül dolgozik az alkalmazott és előfordul, hogy ezekre a napokra fizetést sem kap.

Békés megyében nagyon gyakori a 12 órát meghaladó (egész napos) foglalkoztatás bérpótlékok fizetése, és valós adatokat tartalmazó munkaidő-nyilvántartás vezetése nélkül. A megyében a bejelentés nélküli foglalkoztatás az építőipar mellett erre az ágazatra a legjellemzőbb.

A hatóság tapasztalatai szerint sok vállalkozás indult újra úgy a járvány után, hogy bejelentés nélkül foglalkoztat munkavállalókat. Ezt megerősíti az 5. oldalon vázolt adat, mely szerint

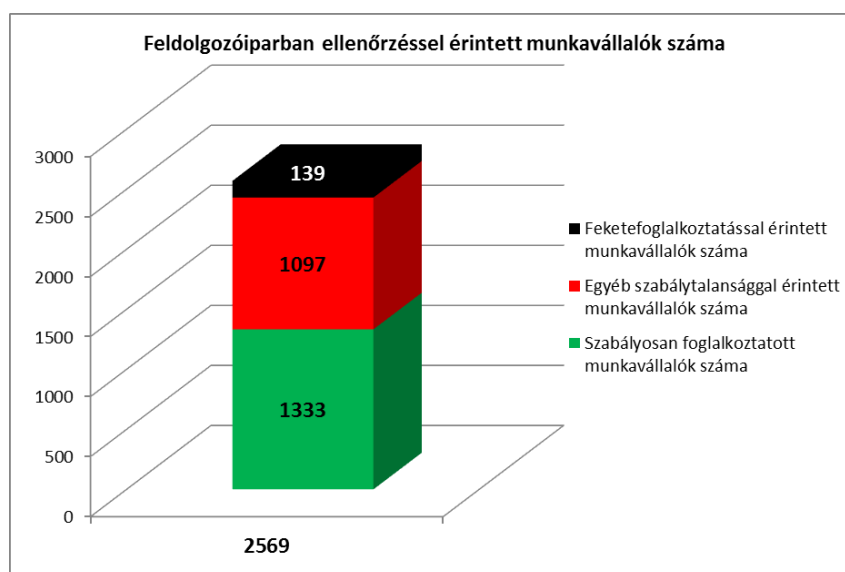
2011. évtől kezdődően az elmúlt 3 év első féléveiben volt a legmagasabb a feketén foglalkoztatottak aránya, mely a koronavírus vendéglátás ágazatra kifejtett hatására vezethető vissza. Sajnos a járvány elmúltával a turizmus éledezését követően az ágazatot újabb gondok sújtják a „rezsi” és élelmiszerárak növekedésével, így csak remélni lehet, hogy ez nem a munkavállalók szabályosan történő foglalkoztatására fog negatívan hatni.

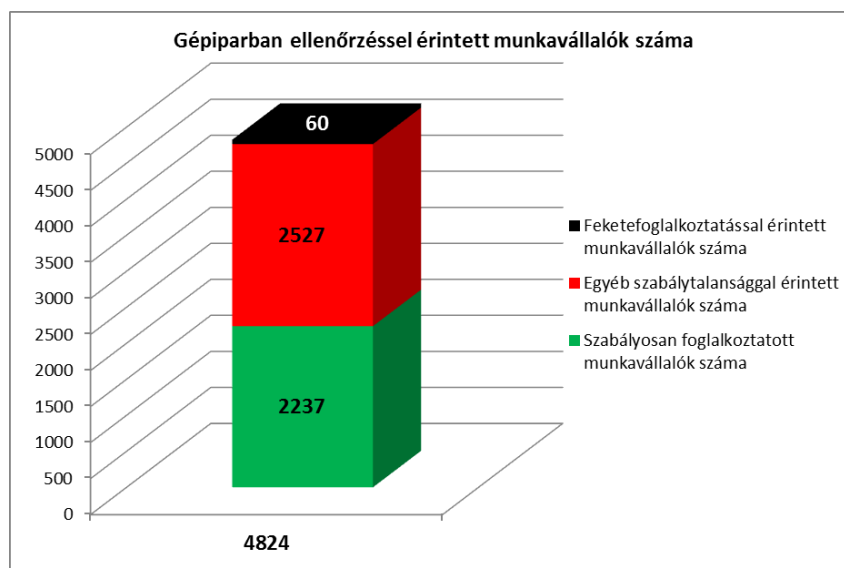
A munkáltatók mindenhol próbálják a járvány, illetve az egyéb negatív hatások okozta bevételkiesést kompenzálni, ezért minden lehetőséget megragadnak a kiadások csökkentésére, sajnos a munkavállalók bejelentésének teljesítése, illetve az ahhoz kapcsolódó járulékok megfizetése sem kivétel ez alól.

Példa: Jász-Nagykun-Szolnok 2022. év június végén, egy pályaudvaron lévő büfében lévő foglalkoztatási helyszínen foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzést tartottak, ahol 1 munkavállaló dolgozott. A helyszíni ellenőrzés során a munkáltató 1 munkavállalót érintően 2022. év júniusában 3 napra vonatkozóan nem jelentette be a munkavállalót az illetékes adóhatóság felé.

e) Feldolgozóipar és gépipar

A hatóság ezekben az ágazatokban az ellenőrzések 7 %-át tartotta (548 db) 2021. június végéig. A jogsértések miatt összesen 714 intézkedést hoztak; ebből 104 db volt munkaügyi bírság (51 990 924 Ft összegben). Összesen 7 393 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, ebből 3 823 munkavállalót foglalkoztattak szabálytalanul. Feketefoglalkoztatás 199 főt érintett az ágazatokban.

Az ágazati sajátosságok miatt a feltárt jogsértések az esetek számottevő részében nagyobb munkavállalói csoportot érintenek, de volt példa néhány főt érintő szabálytalanságra is.

Jellemző a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok be nem tartása, a munkaidőkeret kezdő- és befejező időpontjáról szóló írásbeli tájékoztatás közlése, valamint a hiányos munkaidő-nyilvántartás vezetése. A nyilvántartás gyakran nem tartalmazta a munkaidő kezdő- és befejező időpontját, vagy az adatok nem naprakészek és/vagy valótlanok.

A feldolgozóipari és gépipari munkáltatók általában képzett munkaügyi jogi háttérrel rendelkeznek, ezért sokszor gazdasági megfontolásból (pl. rendelések teljesítése miatt munkaszüneti napon történő foglalkoztatás) követhetnek el szabálytalanságot.

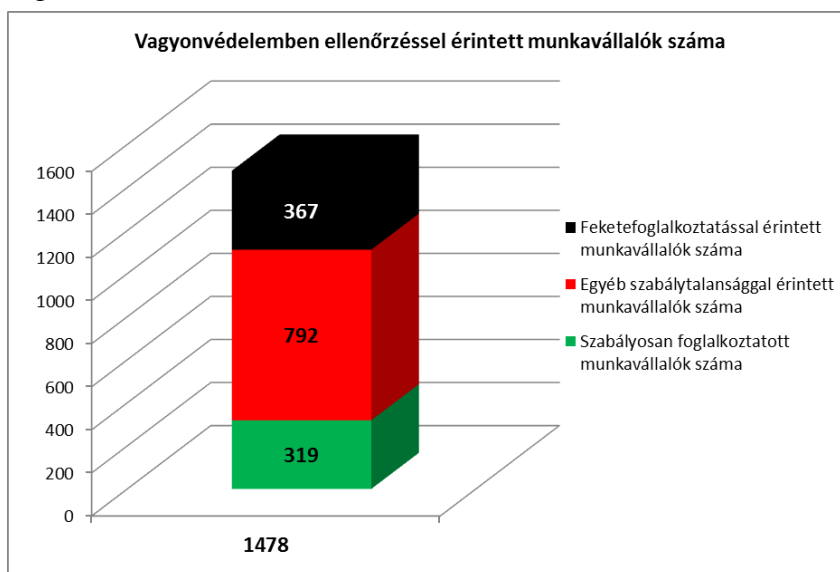
Megállapítható, hogy elsősorban a nagy élőmunka-igényű, és végzettséget, valamint a magyar nyelv ismeretét nem feltétlenül igénylő munkakörökben vannak jelen nagyobb számban a külföldi munkavállalók, ami a feldolgozóipar egyes területeire hatványozottan igaz.

Ki kell emelni a sütőipar területén a külföldi tulajdonban álló pékségeket, melyek ellenőrzése nem csak a szabálytalanul alkalmazott harmadik országbeli állampolgárok nagyobb száma miatt indokolt, de sok esetben a magyar munkavállalókat is visszaélészerűen alkalmazzák. E téren említést érdemel a napi munkaidő maximális mértékének megsértése, az egyéb jogsértéseket leplező munkaidő-nyilvántartás hiánya, a szabálytalan részmunkaidős foglalkoztatás, vagy akár a „próbanap” intézménye is.

Példa: 2022. április végén Vas megyében közérdekű bejelentés alapján helyszíni ellenőrzést tartottak egy baromfifeldolgozóban. Megállapítást nyert, hogy a munkáltató egy munkavállalóját baromfi daraboló munkakörben foglalkoztatta 2021. június 14-től az illetékes adóhatósághoz tett bejelentéssel, azonban írásba foglalt munkaszerződés megkötése nélkül. A munkáltató a munkavállaló munkaidejéről nem vezetett munkaidő-nyilvántartást 2022. január, február, március, április hónapban, a munkaidő-beosztást írásban nem közölte, valamint az egyhavi munkaidőkeret kezdő és befejező időpontját írásban nem határozta meg és nem tette közzé. A foglalkoztató a szabálytalanságokat az eljárás során megszüntette.

f) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 6 %-a (522 db) érintette a személy- és vagyonvédelmi ágazatot 839 db intézkedéssel. A vizsgálatokból 116 végződött munkaügyi bírsággal (44 230 100 Ft). Az ellenőréssel érintett 1 478 munkavállalóból 1 159 főt érintett valamilyen jogsértés és 367 munkavállalót foglalkoztattak feketén.

Továbbra is jellemzőek a súlyos munkaügyi szabálytalanságok, amelyeket többségében a munkáltatók vélhetően szándékosan követnek el. A bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a vállalkozások a munkaidővel, nyilvántartási kötelezettséggel, munkabérrrel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket sem tartják be.

A munkáltatók ellenőrzése az iratbecsatolás gyakori elmulasztása miatt nehézkes, időben elhúzódik, javulás nem figyelhető meg. Probléma, hogy a munkáltatók a hivatalos cégkivonatban szereplő címeken nem elérhetőek, nem vesznek tudomást az ellenőrzésről, a munkáltatókat nem érdekli a vizsgálatok kimenetele. Sok esetben székhelyszolgáltatókhoz vannak bejegyezve, gyakori az elérhetetlen külföldi vagy magyar, esetenként hajléktalan ügyvezető.

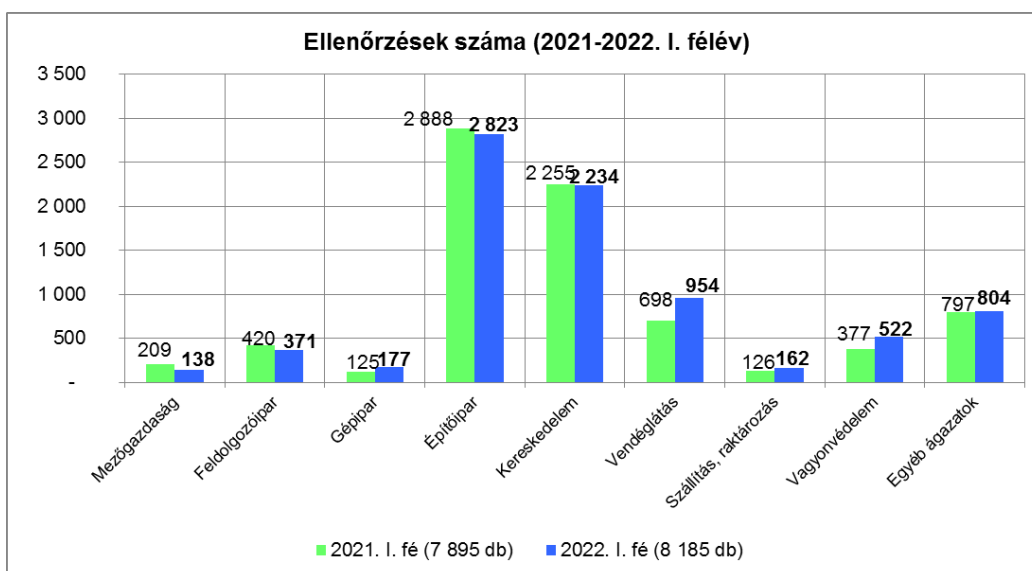
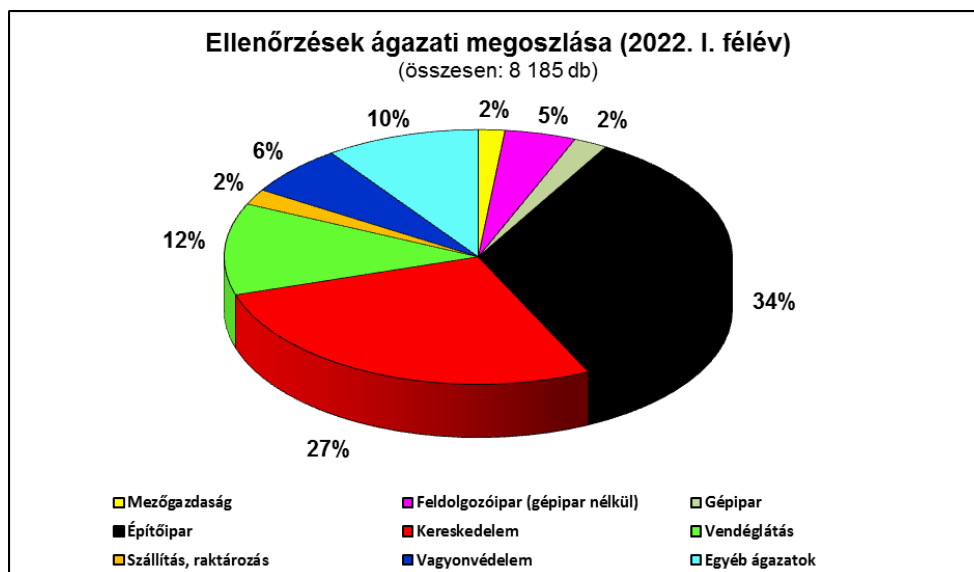
A munkáltatók jelentős része - többnyire a vagyonvédelmi ágazat kis- és középvállalkozásai - nem is törekszik a szabályos működésre, sőt minden lehetséges eszközzel akadályozza az ellenőrzéseket. Gyakran előfordul, hogy a munkáltató kiléte is kétséges, a munkavállalók nem tudják megnevezni a foglalkoztatójukat, tudtukon kívül két-három havonta más-más munkáltatóhoz jelentik át őket. A munkáltatóváltásról utólag értesülnek a munkavállalók, amikor megkapják (ha megkapják) az új munkaszerződéseket.

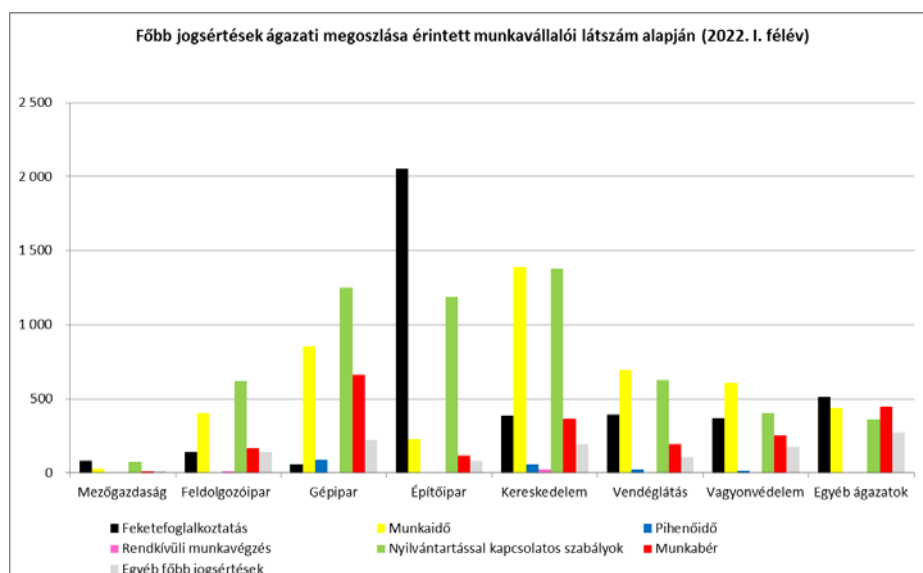
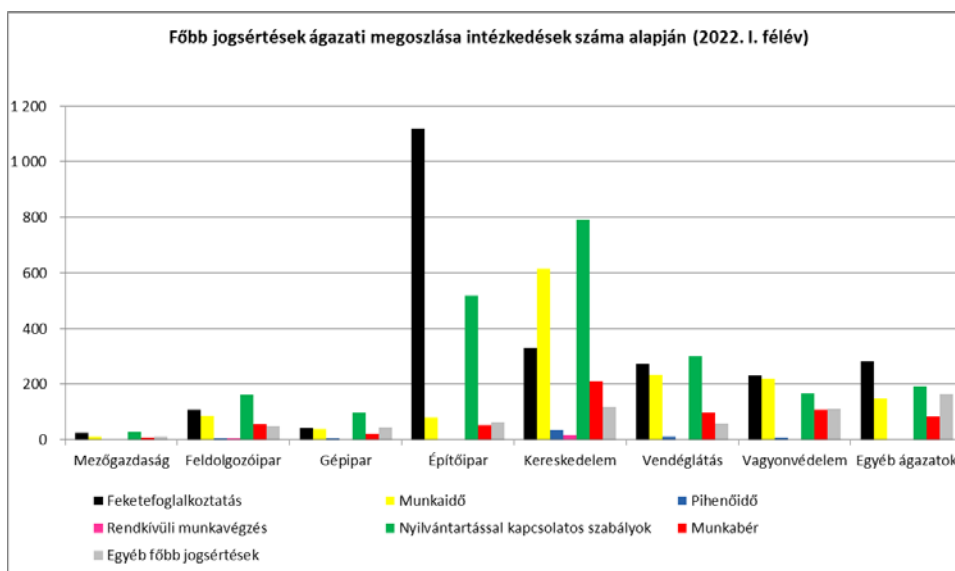
Azok a munkavállalók, akik már régebben dolgoznak a vagyonvédelmi ágazatban, sokszor évekre visszamenőleg felsorolnak több munkáltatót, akiknél alkalmazásban álltak ugyanazon a munkahelyen.

A vagyonőri munkakör sok esetben nem készenléti jellegű, ennek ellenére a munkáltatók gyakran szabálytalanul ilyen formában foglalkoztatják munkavállalóikat, komoly anyagi hátrányt okozva nekik.

A nyugdíjasokat előszeretettel alkalmazzák az ágazatban, mert 2019-től nem kell őket bejelenteni.

Példa: Pest megyében 2022. júniusban közérdekű bejelentés alapján hatósági ellenőrzést tartottak egy áruházban, ahol egy vagyoni védelmi munkáltató 6 munkavállalót foglalkoztatott az adóhatósághoz történő bejelentéssel. Az egyik munkavállaló heti 20 órás részmunkaidőben dolgozott a munkáltató alkalmazásában, azonban 24 órás szolgálatot látott el az ellenőrzés napján. A közérdekű bejelentés tárgya az volt, hogy a munkáltató nem adja ki a szabadságot a munkavállalók részére, azonban a helyszínen 2022. június hónaptól egy új alvállalkozó biztosította a biztonsági szolgálat működését, a munkavállalók ekkortól dolgoztak a munkáltató alkalmazásában, így a szabadság kiadásával kapcsolatban még nem tudtak nyilatkozni. Mindemelllett az 5 munkavállaló bejelentése késve – de az ellenőrzés megkezdése előtt – történt meg.

3. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a jogviszony bejelentésére kötelező határozatok teljesítését vizsgálta a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság. Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 3 270 munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszám 92,9 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 1 739 munkáltató volt vizsgálható, ebből a foglalkoztatók 94,7 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A tapasztalatok szerint azok a munkáltatók nem teljesítik a határozati kötelezések végrehajtását, akik már az alapeljárás során sem voltak együttműködőek, az átvett idézésekre nem jelentek meg, a küldemények „nem kereste” vagy „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel érkeztek vissza.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatos **utóellenőrzés jelentősége** azért kiemelkedő, mert a kötelezés végrehajtásával teljesül az ellenőrzés célja. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság így tud **hozzájárulni a legális adózó munkahelyek számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak** (biztosított jogviszony, tényleges szolgálati idő rögzítése, egyéb jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) **védelméhez, valamint a tisztességes verseny érvényre juttatásához és a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez.**

4. Társhatósági ellenőrzések

A **társhatóságok közreműködésével** 2022. június 30. napjáig **1 519** foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzés zajlott, mely az összes vizsgálat 18,6 %-át jelenti.

A rendőrséggel „hagyományosan” magas volt a közös ellenőrzések száma. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a rendőrség segítségét rendszerint olyan munkáltatók vonatkozásában, olyan munkavégzési helyszínek ellenőrzésénél kéri, ahol a hely jellege azt megkívánja, illetve ahol korábban a foglalkoztató megghiúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt.

2022. június 30-ig a rendőrhatalósággal közösen 613 ellenőrzést folytattak le a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság képviselői.

A rendőrséggel közösen 2022. június 15 - 21. között a már említett „EMPACT Action Day Labour Exploitation 2022” elnevezésű, munkacélú kizsákmányolás elleni közös akció magyarországi végrehajtására is sor került.

A munkavédelmi hatósággal 390 közös ellenőrzés történt.

5. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató, felvilágosító tevékenység** ellátásában. A tapasztalatok szerint a munka világának szereplői a honlapon naponta akár több kérdést is feltesznek, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek.

2022. június 30-ig közel 130 db honlapon (a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztatás/felvilágosítás menüpont használatával), valamint postai és e-mail útján érkezett **kérdés, panasz, valamint közérdekű bejelentés került megválaszolásra.** Emellett a hatóságok országosan közel 500 ügyben adtak tájékoztatást a 2022. év januártól júniusig terjedő időszakában.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság több megyében foglalkoztatási rendezvényeken, saját rendezésű nyílt napokon, adott felvilágosítást az érdeklődőknek a hatóság munkájáról és a hatályos foglalkoztatási szabályokról, így a munkavállalók és munkáltatók szélesebb körű tájékoztatása teljesülhetett.

6. Összegzés

- 2022. június 30-ig a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság **8 185 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 68 %-nál tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (27 442 fő) 59 %-át érintették.** 2021. első félévhez viszonyítva az ellenőrzések számában (2021. június 30-ig: 7 895 db) és, a

szabálytalan munkáltatók arányában (2021. június 30-ig 65 %) növekedés figyelhető meg. A munkavállalói érintettséget vizsgálva valamivel kevesebb munkavállalót érintett ellenőrzés (2021. június 30-ig 29 511 fő), és arányaiban is kevesebb munkavállalót érintett valamilyen munkaügyi jogsértés a vizsgált időszakban (2021. június 30-ig 61 %).

- Az ellenőrzési tapasztalatok szerint továbbra is meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, mely a vizsgálatokkal érintett munkavállalók **14,57 %-át** tette ki (3 997 fő). Az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva **a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya az előző évhez képest nőtt 2022. I. félévében és 2011. évtől számítva ebben a félévben volt a második legmagasabb** ez az arány.
- Az **építőiparban** a tavalyi mérséklődés után ismét emelkedés figyelhető meg a feketén foglalkoztatottakra vonatkozó arányszám tekintetében.
- A munkabérrrel kapcsolatos szabálytalanságokon belül a megemelt összegű **minimálbérrel és garantált bérminimummal kapcsolatos szabálytalanságok továbbra sem jellemzőek.**
- A **foglalkoztatás-felügyeleti** hatóság **továbbra is törekszik arra, hogy az ellenőrzések jelentős többsége olyan munkahelyekre irányuljon, ahol ténylegesen megsértik a munkavállalók jogait, tehát hatékonyan történjen az ellenőrzési célpontok kiválasztása.**

Forrás: a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságok 2022. első féléves beszámolója